

תפקידים של סמלים

שם השיעור: סמלים במקורות יהודיים

רקע למורה על היחידה

היחידה משתייכת לתחום הדעת שבילי מורשת, ומתמקדת בבירור זהות יהודית ישראלית, סמלים בפרט, דרך עיסוק בטקסטים מגוונים. הטקסטים משמשים בסיס לשיח ערכי פרשני. בני האדם זקוקים לסמלים למטרות שונות. הסמל הוא אמצעי להבעת הזדהות או קשר לקבוצה, לעתים גם על דרך השלילה. לעתים הסמל הוא אמצעי זיכרון כמו נר נשמה. סמל הוא ביטוי מיידי ולא מילולי שאינו מחייב הסבר מורכב של רעיון. ביהדות, הסמלים שמרו על הקשר בין כל היהודים בעולם גם כשלא הייתה להם שפת דיבור משותפת. סמלים מייצגים רעיונות מופשטים, מוחשיים ורוחניים. סמלים מסמלים עבורנו ערכים, מחוברים לסיפור משותף ומעוררים רגשות. יש בכוחם של סמלים להניע או לגייס לפעולה, להזדהות או להתנגדות.

השאלה המניעה

בהנחה שסמלים מחברים את הפרטים בקהילה כיצד אלו מחברים את הפרטים לקהילה לאורך זמן? השאלה פתוחה, טעונה ורלוונטית לחיי התלמידים, ומשמשת חוט מארגן לקריאה, לדיון ולכתיבה לאורך היחידה (שאר מוקדי הלימוד נכתבים לאורה)

מטרות היחידה

לפתח בקרב התלמידים זהות גמיש ומודעת, היכולת להיות נאמנים לזהותם ולמורשתם, להכיר בחשיבות הסמלים הבונים סיפור משותף קהילתי ומייצרים שפה ערכית משותפת.

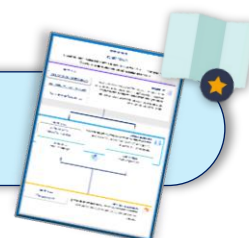
מטרות ייחודיות תלויות גיל

- מתן לגיטימציה לעיסוק בזהות- העמקה בחיבור לזהות ולמורשת הלאומית.
- יצירת מרחב בטוח לבחינת שאלות של שייכות וזהות.
- חיזוק תחושת הבטחון בזהות האישית והקהילתית.
- טיפוח היכולת לנווט בין זהויות (ציפיות סותרות מצד משפחה, חברים, חברה)

מטרות פדגוגיות

- להכיר את תפקידם של סמלים בביטוי רעיונות, ערכים וזהות בתרבות ובמורשת.
- לפתח יכולת לפרש סמלים ולזהות את המשמעויות ההיסטוריות והתרבותיות הטמונות בהם.
- להבין את הקשר בין סמלים לבין אירועים, סיפורים ודמויות מרכזיות במורשת.
- לעודד חשיבה פרשנית ושיח סביב משמעויות שונות של סמלים.
- לחזק תחושת שייכות וחיבור למורשת באמצעות עיסוק במשמעותם של סמלים.
- לאפשר ביטוי אישי ויצירתי באמצעות יצירה או פרשנות של סמלים.

מפת היחידה

סמלים במקורות יהודיים

מטרות השיעור

תוכן	מיומנות	ערכים
כיצד סמלים נשמרים ומקבלים משמעות חדשה לאורך זמן?	ניתוח מקורות היסטוריים, זיהוי שינוי והמשכיות	חיזוק תחושת שייכות וחיבור למורשת תוך הכרה בריבוי פרשנויות ונקודות מבט.

מבנה השיעור

1 פתיחה (10 דקות)

מקורות ומשאבי הלימוד - ראה "[ספריית תוכן ומקורות](#)"

תמונות: [מנורה בשער טיטוס](#) | [מנורה בשער משכן כנסת ישראל](#)
[מגן דוד בבית כנסת בפראג](#) | [מגן דוד עתיק](#) | [מגן דוד בדגל ישראל](#)

דרכי הוראה

המורה מציג תמונות של אותו סמל בתקופות שונות.
שאלה לכיתה: מה נשמר? מה השתנה? מה גרם לסמל לשרוד אלפי שנים?

מיומנויות	מוקדי לימוד
הפעלת ידע קודם העלאת השערות	מנורת המקדש, מנורה בשער טיטוס, מנורת כנסת • מגן דוד בבית כנסת עתיק לעומת דגל ישראל
תוצר לשלב זה	

2 גוף השיעור (25 דקות)

מקורות ומשאבי הלימוד - ראה "ספריית תוכן ומקורות"

- [המנורה - המנורה בסמל יהודי](#) | [המנורה - בנימין זאב הרצל](#)
[כיצד נבחר סמל המדינה? מנורה וענפי זית / ליון קיפניס \(עמוד 2\)](#)
- [מגן דוד - משמעות המגן דוד בבריגדה היהודית](#)
- [ירושלים - ירושלים כסמל במורשת היהודית](#)
- [שבטי ישראל - סמלי 12 שבטי ישראל](#)
- [לוחות הברית](#)

דרכי הוראה	
עבודה בקבוצות או כג'יקסו- חקר קצר על סמל יהודי: ל קבוצה חוקרת סמל יהודי אחד (מנורה / מגן דוד / ירושלים / לוחות הברית / סמלי שבטים). שאלות החקר: מהם השורשים ההיסטוריים? מה המשמעות? כיצד מחבר/משמר את הפרטים ואת הקהילה	
מיומנויות	מוקדי לימוד
קריאה פרשנית, הפקת משמעות מטקסט, עבודה קבוצתית	כיצד סמל בהיסטוריה היהודית מהווים תפקיד בחיבור קהילתי ובשמירת הזיכרון? ירושלים כסמל במורשת היהודית · לוחות הברית · סמלי השבטים והופעתם במורשת · ויטראז'ים, סמלי מועצות
תוצר לשלב זה	
שאלות לדיון אילו מסרים מרכזיים עולים? מה תפקיד הסמל בטקסט? מה הוא מזכיר לקהילה? הבנה שיש שימוש באמצעים ובעשייה כדרך להזכיר ולחבר לאורך זמן. בכל תחנה עבור כל סמל בהשלים משפט אחד: "סמל זה מחבר את הקהילה כי" ____	

סיכום השיעור (10 דקות) 3

דרכי הוראה	
סיכום בחזרה לפעילות הפתיחה: שאלה אחת שנשארה כל תלמיד חוזר לשאלה שכתב בפתיחת השיעור ומברר האם קיבל עליה מענה מהקריאה במקורות	
מיומנויות	מוקדי לימוד
גיבוש שאלות, חשיבה ביקורתית, הכנה לדיון	זיהוי שאלות מה עדיין פתוח ולא נענה
תוצר לשלב זה	
פתק שאלה אישי	

ספריית תוכן ומקורות

- מנורה - המנורה בסמל יהודי | המנורה - בנימין זאב הרצל
- מגן דוד - משמעות המגן דוד בבריגדה היהודית בצה"ל במלחמה בסמל

סרטונים, מאמרי סיכום לבחירת והעדפת המורה:

- מגן דוד: תולדותיו של סמל – אגדה מול מציאות
- שאילתא: למה דווקא מגן דוד?